

KANSER HASTALARININ BAKIM VERENLERİNİN BAKIM YÜKÜ: MANEVİ İYİLİK HALİ, PSİKOLOJİK ESNEKLİK, DEPRESYON VE ANKSİYETE ARASINDAKİ İLİŞKİ-ÖN BULGULAR

Rümeysa Yeni Elbay¹, Mehmet Emrah Karadere¹, Ubeyd Turgut Demirel², Ömer Yanartaş², Kübra Sever¹, Abdussamet Çelebi³, Nurgül Çelik², Murat Sarı³, Mahmut Gümüş⁴

¹*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Göztepe Prof. Dr. Süleyman Yalçın Şehir Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı*

²*Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı*

³*Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı* ⁴*İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Göztepe Prof. Dr. Süleyman Yalçın Şehir Hastanesi, Tıbbi Onkoloji Bilim Dalı*

Giriş: Kanser, yalnızca hastayı değil, bakım sürecine katılan yakınlarını da etkileyen kronik bir hastalıktır. Uzun tedavi süreci ve belirsizlikler, bakım verenlerde yüksek bakım yüküne yol açabilmektedir. Çalışmalar genellikle bu yükü depresyon, anksiyete ve yaşam kalitesi ile ilişkilendirmiş, ancak manevi iyilik ve psikolojik esneklik gibi koruyucu faktörlere daha az odaklanmıştır. Bu araştırma, bakım yükü ile manevi iyilik, psikolojik esneklik, depresyon, anksiyete ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntemler: Çalışmaya, 18 yaş ve üzeri, aktif tedavi (kemoterapi, immünoterapi, hedefe yönelik tedavi vb.) gören kanser hastalarına birincil bakım veren gönüllüler dahil edilmiştir. Katılımcılar, Göztepe Prof. Dr. Süleyman Yalçın Şehir Hastanesi ve Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıbbi Onkoloji Kliniklerinden alınmıştır. Kanser türleri başlangıçta ayrılmamış, veriler toplandıktan sonra sınıflandırılmıştır. Değerlendirmede Sosyodemografik Veri Formu, Manevi İyilik Hali Ölçeği (FACIT-SP-12), Zarit Bakım Yükü Ölçeği, Kabul ve Eylem Formu (KEF-II), Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği (HADS) ve SF-36 Yaşam Kalitesi Ölçeği kullanılmıştır. Etik Kurul Karar Sayısı: 2025/11-14.

Sonuçlar: Ön bulgularda, 1 Temmuz – 14 Ağustos 2025 tarihleri arasında 69 bakım verene ulaşıldı. Katılımcıların %65,2'si kadındı, yaş ortalaması 46,28 (SD = 13,78) idi. Eğitim durumları incelendiğinde %27,5'i ilköğretim, %20,3'ü lise, %52,2'si yükseköğretim mezunuydu. Bakım yükü ile psikolojik esneklik ($r = -.256, p=0.034$), manevi iyilik hali ($r = -.422, p<0.001$) ve yaşam kalitesi ($r = -.330, p = 0.006$) arasında negatif; depresyon ($r = .512, p<0.001$) ve anksiyete ($r = .451, p<0.001$) arasında ise pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler saptandı.

Tartışma ve Sonuç: Ön bulgular, psikolojik esneklik ve manevi iyilik düzeylerinin yüksek olmasının daha düşük bakım yükü ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, söz konusu değişkenlerin potansiyel koruyucu faktörler olabileceğine işaret etmektedir; ancak korelasyonel tasarım nedeniyle nedensellik yorumu yapılamamaktadır. Araştırmanın ilerleyen aşamalarında örneklem büyüklüğünün artmasıyla elde edilecek veriler, bu ilişkilerin daha net ve güvenilir biçimde ortaya konmasına olanak sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik esneklik, manevi iyilik hali, bakım yükü, kanser bakım veren